

MIDT I REFORMSTORMEN SKAL EVA LUKKE OG VIVE TAGE OVER

EVA lukker: Et farvel til brugbar viden eller forsimplede analyser?

Midt i en reformstorm på uddannelsesområdet vækker lukningen af Dansk Evalueringsinstitut (EVA) bekymring. Samtidig lyder kritikken, at EVAs viden har været for snæver i sit fokus.

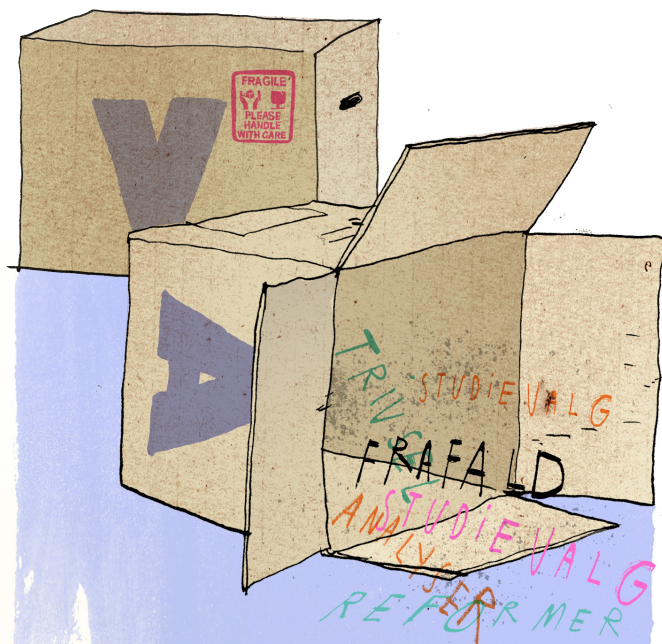
Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) blev oprettet i 1999 og er en uafhængig organisation under Børne- og Undervisningsministeriet. EVAs opgave har været at evaluere og kvalitetsudvikle hele det danske uddannelsessystem.

Det er kun tre år siden, Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) flyttede fra Østerbro til Holbæk. Men knap som de 80 medarbejdere har fundet sig til rette, er det slut.

I over 25 år har EVAs opgave været at evaluere og undersøge hele det danske uddannelsessystem. Som følge af regeringens nye finanslov afvikles instituttet i løbet af 2026. Alle medarbejdere – herunder 50 akademikere – afskediges.

Begrundelsen er regeringens plan om at spare 5,5 milliarder kroner på statslig administration.

Lukningen bliver et betydeligt tab for uddannelsessektoren, mener Charlotte Høy Worm, direktør for Pædagogik og Samfund på UCL, der vurderer, at sektoren i fremtiden kommer til at mangle den viden, EVA har tilvejebragt.

Sektor vil savne praksisnær viden

Charlotte Høy Worm har især sat pris på EVAs høje anvendelsesorientering og tilstedeværelse i praksis. Faktisk er EVA en fast følgesvend i hendes arbejde; næsten hver uge henviser hun til en af instituttets analyser under møder.

”EVAs viden har både haft høj relevans og været brugbar, hvilket har gjort, at jeg naturligt anvender instituttets analyser i mit arbejde,” siger hun.

Det er både EVAs brede undersøgelser om studievalg, frafald og trivsel og de mere målrettede evalueringer af konkrete reformer og uddannelser, der løbende har kvalificeret hendes beslutningstagning og gjort hende opmærksom på praksisnære udfordringer.

”I analyserne af pædagoguddannelsen har EVA blandt meget andet tydeliggjort, at samspillet mellem praktik og undervisning er et område, hvor vi skal have en skærpet opmærksomhed i den kommende reform af uddannelsen,” siger hun.

Pudsig timing

Tidligere på året blev den nye uddannelsesreform for professionsuddannelserne vedtaget. I lyset af reformen finder Charlotte Høy Worm timingen for lukningen af EVA pudsig.

”Det er lige nu, vi har allermest brug for, at der er nogen, der følger implementeringen af store uddannelsesreformer.”

Formand for DM's undervisere på professionshøjskoler og erhvervsakademier Tommy Dalegaard Madsen deler bekymringen:

”Reformerne skal først nu til at rulles ud for alvor, og den indeholder mange politiske ambitioner, som det ville være oplagt, at EVA skulle trykteste,” siger han.

Ligesom Charlotte Høy Worm er Tommy Dalegaard Madsen positiv over for EVAs anvendelsesorienterede forskning, som han mener særligt er lykkedes inden for de sidste 10 år.

”Selvom det måske ikke er de mest dybtgående analyser, har de været praksisnære på en nuanceret måde, som undervisere og institutioner kan lade sig inspirere af,” siger han.

Han fremhæver, at EVA på professionsområdet har bidraget med særlig relevant viden, senest gennem studieundersøgelsen på velfærdsuddannelserne, som kortlagde udfordringer med rekruttering.

Har ikke favnet uddannelsessektorens kompleksitet

Men ikke alle har været lige så begejstrede for EVAs anvendelsesorienterede tilgang.

Lektor i pædagogik og uddannelsesforskning ved Syddansk Universitet Dion Rüsselbæk Hansen kalder det et problem, at EVAs ideal har været at producere viden, der skal være enkel og let at gå til.

Den praksis er efter hans vurdering kortsigtet og ikke særligt brugbar, da den reducerer et komplekst område til alt for enkle konklusioner.

”Det er meget sjældent, at den slags tilgange er kloge at ty til, når det kommer til undervisningsmæssig praksis. Det er derfor, man ofte vender tilbage til lærere, undervisere og pædagogs faglige dømmekraft i praksis.”

Ifølge ham har EVA manglet teoretisk refleksion og en

EVAs viden har både haft høj relevans og været brugbar, vurderer Charlotte Høy Worm, direktør for Pædagogik og Samfund på UCL.

”Det er lige nu, vi har allermest brug for, at der er nogen, der følger implementeringen af store uddannelsesreformer”

Charlotte Høy Worm, direktør for Pædagogik og Samfund på UCL

kritisk tilgang til egne metoder. Særligt kritiserer han instituttets fokus på effektstudier, der måler, om politiske tiltag – som reformer – er blevet implementeret tilfredsstillende:

”Det er ufatteligt svært at vurdere, om en reform har virket, fordi selv reformer, deres implementering og vurderingen af, hvornår de kan klassificeres som succesfulde, er åbne for fortolkning,” siger han.

VIVE overtager evalueringsopgaver

Afviklingen af EVA bliver ikke et endegyldigt farvel til evaluering af uddannelsessektoren, da Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) overtager en del af opgaverne.

For Tommy Dalegaard Madsen bliver det afgørende spørgsmål, om VIVE vil have samme interesse i at trykteste politiske ambitioner med implementering, da VIVE arbejder ud fra andre principper end EVA.

”Jeg er mest nysgerrig på, om det bliver en mere ministeriel bestillingslogik, der kommer til at ligge bag fremtidens analyser,” siger han.

Med lukningen af EVA ser Dion Rüsselbæk Hansen nye muligheder.

”Hvis VIVE griber opgaven mere forskningsorienteret og filosofisk funderet an, kan det føre til ny og interessant viden. Men hvis VIVE blot overtager EVAs funktion og metoder, er det ikke så godt.” ■

REFORMEN ER I GANG:

Farvel til top-up og goddag til flere udenlandske studerende

Zealand skal nedlægge sine halvandetårige top-up-uddannelser og årligt tage imod 100 ekstra udenlandske studerende. Det er blot nogle af de tiltag, som den nye reform af erhvervsakademierne kommer til at medføre.

Erhvervsakademisektoren står over for en større omlægning.

På Zealand kommer reformen af området til at få betydning for stort set alle erhvervsakademiets uddannelser, fortæller Tobias Høygaard Lindeberg.

Han tiltrådte som uddannelsesdirektør på Zealand den 1. april 2025 og kom fra en stilling som underdirektør i Tænketanken DEA.

”Det er en meget gennemgribende reform, og det kommer selvfølgelig til at være en stor omstilling for os som institution. Alligevel ser vi det helt overvejende som positive tiltag, der kan give os og de studerende nye muligheder.”

Reformen indeholder da også flere elementer, som Zealand skal forholde sig til inden for de næste år. Det er planen, at de forskellige tiltag gradvist indføres frem til 2030, hvor reformen skal være endeligt implementeret.

Helt konkret skal Zealand, i lighed med alle andre erhvervsakademier, forkorte sine uddannelser med en måned, afkorte professionsbacheloruddannelserne med 15 ECTS-point, nedlægge de halvandetårige top-up-uddannelser og årligt oprette 100 ekstra studiepladser til udenlandske studerende.

Samtidig oprettes der nye overbygningsuddannelser, der dog kræver, at de studerende har holdt en toårig pause inden, og så skaber reformen mulighed for at omlægge en række af de nuværende uddannelser til treårige professionsuddannelser.

En demografisk udfordring

Reformen lander på et tidspunkt, hvor Zealand allerede mærker en strukturel udfordring i sit optageområde: Der bliver færre og færre unge at rekruttere fra.

Alle seks campusser ligger i Region Sjælland, hvor ungdomsårgangene er på vej ned, og konkurrencen om studerende fra især de større uddannelsesbyer er markant.

”Vi må ikke forklejne den udfordring, vi står over for i forhold til rekruttering af studerende. Det er et vigtigt fokuspunkt for os, som vi hele tiden skal forsøge at optimere på,” fortæller Tobias Høygaard Lindeberg.

Dog ser han, at Zealand sagtens kan være attraktiv for de studerende, der gerne vil lidt længere væk fra de store, klassiske studiebyer.

”Det er vigtigt for os at holde fast i, at der også er nogle studerende, som bevidst søger væk fra byerne og mod os, fordi vi blandt andet kan tilbyde et mere nært studiemiljø. Men vi har en løbende opgave i at sikre udbuddet af højkvalitetsuddannelser - også uden for byerne.”

Noget tyder da også på, at Zealand er godt på vej med netop dette.

Optagstallet viser nemlig en væsentlig bedre udvikling end forventet. I sommeren 2025 optog Zealand fem procent flere end i 2024.

Internationalt udsyn

Ét af de elementer, man hos Zealand er særligt begejstret for, er de 100 ekstra pladser, der årligt skal oprettes til udenlandske studerende fra 2027.

Det er gavnligt for både den indgående og udgående mobilitet blandt Zealands studerende, siger Tobias Høygaard Lindeberg.

”Vi vil kunne integrere flere Erasmus-studerende i undervisningen herhjemme, og samtidig vil flere af vores egne studerende kunne komme ud i verden på internationale ophold. Begge dele giver dem et unikt internationalt udsyn.”

Foto: Zealand

ZEALAND

Erhvervsakademiet har seks afdelinger i Køge, Nykøbing Falster, Næstved, Roskilde, Slagelse og Holbæk.

Cirka 3.000 fuldtidsstuderende.

Udbyder 30 forskellige videregående uddannelser fordelt på 40 udbud og 15 deltidsuddannelser inden for merkantile, tekniske og it-relaterede fagområder.

Kilde: Zealand Årsrapport 2024

Ekstra 100 internationale studerende er på vej til Zealand: "Vi kommer formentlig til at kunne oprette to-tre internationale hold, som også kommer danske studerende til gode," siger Tobias Høygård Lindeberg.

Selvom der endnu er en del uvished om, præcis hvilke engelsksprogede uddannelser Zealand kommer til at tilbyde, og hvilken betydning det vil få for de undervisere, der skal undervise i fagene, er den nyindsatte uddannelsesdirektør altså fortsat positivt stemt.

"De ekstra studiepladser er et rigtig godt udgangspunkt for en institution af vores størrelse. Vi får en fast base af studerende, som vi kan integrere udvekslingsstuderende i, og det kommer til at give os en helt anden volumen, end vi har lige nu," siger han og fortsætter:

"Vi kommer formentlig til at kunne oprette to-tre internationale hold, som også kommer danske studerende til gode."

Derudover er Zealands seks campusser en del af Region Sjælland, hvor der er et stigende behov for arbejdskraft - særligt inden for STEM- og it-området.

"Det behov kan de udenlandske studerende være med til at opfylde," påpeger Tobias Høygård Lindeberg. ■

"Vi må ikke forkleje den udfordring, vi står over for i forhold til rekruttering af studerende"

Tobias Høygård Lindeberg, uddannelsesdirektør på Zealand

Bedømmerformand advarer: Retssikkerheden halter

En uigennemsigtig proces omkring lektorbedømmelser rammer især erhvervsakademierne, siger mangeårig bedømmerformand.

Det er ikke processen, der er problemet, mener formand for bedømmerkorpset.

Der er noget galt med systemet. Det mener Jan Kiholm, bedømmerformand og mangeårig underviser på erhvervsakademiet Zealand. Den praksis, han oplever omkring lektorbedømmelser, svækker retssikkerheden, mener han. Og det rammer især erhvervsakademierne hårdt. "Jeg har oplevet, at bedømmerformænd kan blive afgørende for udfaldet - uden at der findes et klart skriftligt spor. Det er problematisk," siger Jan Kiholm.

Ifølge Zealand-lektoren er der stor forskel på, hvordan bedømmerformænd udfører deres opgave. Nogle nøjes med at sammenfatte medbedømmernes vurderinger i stedet for at skrive en selvstændig bedømmelse. Det betyder, at afgørende beslutninger kan træffes uden gennemsigtighed.

"Hvis en formand kun tilføjer et par sætninger i den samlede bedømmelse, men reelt tipper balancen, så er det ikke betryggende," siger han.

Foto: Privat

Forskellige kulturer – samme krav

Praksis har skabt en skævhed mellem professionshøjskoler og erhvervsakademier, som er uholdbar, mener bedømmerformanden fra Zealand.

”Bedømmelsesformen er ens for alle, men faglighederne er vidt forskellige. Professionshøjskolerne har en tradition for refleksion og lange tekster, mens erhvervsakademierne arbejder mere faktabaseret.

”Når ingeniører og datamatikere skal skrive 40 siders refleksion, er det en genre, de aldrig har arbejdet med før. Det rammer dem hårdt,” forklarer Jan Kiholm.

En anden bekymring hos Jan Kiholm er, at der sjældent indhentes supplerende oplysninger, selv når grundlaget er tyndt. Det strider mod forvaltningslovens krav om oplyst grundlag, mener Jan Kiholm. Samtidig er der stor usikkerhed om, hvad der tæller som efter- og videreuddannelse, og hvornår en udviklingsopgave er ”god nok”.

”Der er en uofficiel praksis, som sætter barren meget højt – men den står ikke i bekendtgørelsen,” forklarer Jan Kiholm.

Ifølge Jan Kiholm bør der ske tre ting:

- Bedømmerformænd bør kun bedømme inden for deres eget institutionsområde.
- Der bør indføres en syvtrins karakterskala i stedet for ”godkendt/ikke godkendt”.
- Den skriftlige opgave bør suppleres med en mundtlig prøve.

”Det ville give en mere retfærdig bedømmelse – især for tekniske fag. Det er på høje tid,” siger han.

Tal fra Uddannelses- og Forskningsstyrelsen bekræfter, at langt flere adjunkter på erhvervsakademierne end på professionshøjskolerne får deres lektoranmodninger afvist. Værst er det gået på Erhvervsakademi Dania, hvor andelen af afviste lektoranmodninger i årene 2019-2023 var oppe på 38 procent, mens hver fjerde fik afvist en lektoranmodning på Erhvervsakademi Kolding i samme periode. I studieåret 2024/25 fik tilsammen 15 ud af 102 en negativ lektorbedømmelse på erhvervsakademierne, mens det skete for 24 ud af 207 på professionshøjskolerne.

Når det ser sværest ud for adjunkterne på erhvervsakademierne, skyldes det ikke processen omkring lektorbedømmelserne. Det siger Lisbeth Lunde Frederiksen, der er formand for korpset af lektorbedømmerformænd. Det handler snarere om, at man fortsat på nogle få erhvervsakademier ikke har fået skabt en stærk nok kultur omkring vejledning og undervisning af adjunkterne, der skal igennem forløbet, siger hun.

”At kunne reflektere over sin pædago-

”Når ingeniører og datamatikere skal skrive 40 siders refleksion, er det en genre, de aldrig har arbejdet med før. Det rammer dem hårdt”

Jan Kiholm,
bedømmerformand

giske og didaktiske praksis skal enhver, der underviser, være i stand til, og det skal adjunkter på erhvervsakademierne klædes på til af deres arbejdsplads,” siger Lisbeth Lunde Frederiksen.

Talspersonen for korpset af lektorbedømmerformænd giver til gengæld Jan Kiholm ret i, at refleksionen ikke nødvendigvis skal være i skriftlig form:

”Det kan være lige så fint at gøre som i gymnasierne, hvor man som bedømmer følger undervisningen og følger op med en samtale. Det væsentlige for mig er, at refleksionen bliver ved med at indgå som en vigtig del af bedømmelsen.” ■

FORMÅL OG FRIHED – ELLER ENDNU EN OMGANG MÅLSTYRING

Det er nu godt ni måneder siden, aftalen om reform af hele det professions- og erhvervsrettede uddannelsesområde landede. Men hvordan går det egentlig med at indfri de politiske ambitioner? Og hvad hæfter jeg mig særligt ved i denne temperaturmåling?

Jeg må naturligvis tage det forbehold, at mange reformelementer stadig er tidligt i deres udviklingsforløb, og meget kan nå at blive justeret. Det vil der også være behov for, hvis de politiske intentioner om mindre detailstyring og mere lokal frihed skal blive et reelt resultat af reformen. Set fra et underviserperspektiv lover det første trekvarte år imidlertid ikke alt for godt for dette mål.

Det er helt åbenlyst, at Uddannelses- og Forskningsstyrelsen (UFS) har fået en enorm opgave med at lede udviklingsprocesserne og sikre fremdrift og konkret udarbejdelse af nye bekendtgørelser – både uddannelses- og rammebekendtgørelser. Når området er så stort, at det dækker stort set alle professions- og erhvervsakademiuddannelser, kræver det selvfølgelig et vist *styringsregime* for at nå i mål inden for de meget korte deadlines, der er sat for reformens ikrafttræden. Men der etableres nogle tvivlsomme designstrukturer, når bekendtgørelser på tværs skal have ens udtryk, og når sundheds- og erhvervsakademiuddannelserne endda skal struktureres på samme måde og forankres i fælles rammebekendtgørelser. Disse dele af

processen giver anledning til stor bekymring for de enkelte uddannelser i egen ret.

Det gælder også i udviklingen af specifikke uddannelsesbekendtgørelser – som for eksempel den for *en ny og bedre pædagoguddannelse*. Aftalen udtrykker meget tydeligt, at man vil gøre op med det målstyringstyranni, der har domineret den eksisterende uddannelse, ved

dette med aftalens ambition om friere rammer og færre mål – hvor institutionerne ”i højere grad gives frihed til at fastlægge uddannelsesforløbene efter faglige hensyn og studentsammensætningen på den enkelte institution” – indfrier man efter min vurdering reformens politiske mål.

Lidt forenklet gav politikerne

hinanden håndslag på, at den kommende pædagoguddannelse skal kendetegnes ved *formål og frihed*. Det er vanskeligt at sige, hvor en endelig bekendtgørelse vil lande på temperaturbarometret. Men lige nu er der en lidt lunken tendens til, at målstyringen vil gentage sig. Noget af forklaringen ligger i det centrale styringsregime. Noget andet i de styringstilbøjeligheder, der institutionelt er opstået som følge af, at institutionerne har fået et implementeringsansvar. Og

noget – ikke uvæsentligt – handler om, at mange af de involverede interessenter i dialog- og arbejdsgrupperne har hver deres kæpheste, som de ønsker afspejlet i det endelige resultat.

I har hørt mig sige mange gange, at det kludetæppe af særinteresser, som prægede den bekendtgørelse, pædagoguddannelsen fik i 2014 (og som har været en stor betonklods om foden på de lokale muligheder for at tilrettelægge ordentlige udbud), for alt i verden ikke må gentage sig. Jeg vil hævde, at der politisk er leveret på denne del. Men nu handler det om, at vi alle skal holde os i tøjret, så vi ikke igen *nationalt* skaber en ny overimplementering af kæpheste og styringslogikker. ■

at ”de nuværende, specifikke videns-, færdigheds- og kompetencemål erstattes af få, overordnede formålsbeskrivelser”. Alligevel har der sneget sig en selvfølgelighed ind i samtalerne om uddannelsesdesignet, hvor det forudsættes, at der nødvendigvis skal være tydelige mål både for uddannelsens faglige elementer og for uddannelsen som helhed.

Som underviserrepræsentanter støtter vi i DM fuldt ud, at der uddannes til en enhedsuddannelse, og at der derfor skal være en grundlæggende struktur med et klart, professions- og uddannelsesrettet formål. Dette formål skal have en retning, som kan udbygges med formål for uddannelsens faglige elementer. Kombinerer man

Kolofon

DM Professionshøjskoler er sektorblad for DM-medlemmer, der arbejder på professionshøjskoler, erhvervsakademier og de maritime uddannelser

Redaktion:

Tommy Dalegaard Madsen
Jens Eistrup

Redaktionssekretær:
Pernille Siegmundfeldt

Design og

produktion:
Julie Frölich
og Sune Ehlers/
River Design

Forsideillustration
Rasmus Meisler

Næste nummer
af DM Professionshøjskoler udkommer
5. maj 2026

Oplagstal
2.542

